

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Leif Eeg-Olofsson .....
Härad: Västra ..... Adress: St. Alg. 6, Lund .....
Socken: Nydala ..... Berättat av: Karl Andersson, Moberga .....
Uppteckningsår: 1946 ..... Född år 1862 i Nydala .....

- S.1 Medel mot sjukdomar
- S.2 Talesätt om skor och skomakare
- S.3 Talesätt och föreställningar om djur
- S.4 Kryddor till brännvin *LWF 50*
Insamling av brännvinsmossa
Nödbröd
- S.5 Hur man gjorde tjärstickor
- S.6 Tydor av kliande och nysning
Om Sibylle spådom
- S.7 Soporna tredjedagjul
Tecken på att käringa var herre i huset
Några talesätt

ACC. N:R M. 10329 /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Medel mot sjukdomar.

1

Kikhosta botades genom att koka "kikebär" i vatten och dricka det. Såna bär växer på somliga enebuskar och är lite ljusare gröna än själve busken.

Lunginflammation botades genom att koka lungört [Peltigera?] i vatten och dricka. Min bror blev botad genom det.

en lav

Liktornar. En skar av en fläskasvära och tög det som ligger strax under och la på liktornen. Det har jag gjort själv, och det hjälpte, fast det tar lång tid.

Sårmedel. Groblad användes mycket.- Det likesta plåstret fick en genom att bränna ihop talg, vax och lönnakåda på ett papper över en ljuslåga och sen smörja det på en tygbit och lägga på såret. Lönnakåda kunde en finna i en spricka i en gran, som en spräckt (spräcke-gran).

ACC. N:R M. 10329:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Talesätt om skor och skomakare.

Den är riker, som inte stoppar ner stövelstropparna.- De som går snett inåt, de är horaktiga; de som går snett utåt, är storaktiga.-

När skorna kom till skomakarn oputsade, sa skomakarn: "Han ä snål. Han äter opp smörja själv." - Bättre e rynka på ~~hän~~ sko än e blåsa på tåa.- Smens märr och skomakarns käring får alltid gå barfotade.-

Skomakare, bli ve din läst; där passar du bäst. -Sånt lär ska sån smörja ha. - "Du har fått fel sko på de," sa de, om nön va vresi på mören. Ella sa de: "Vicken har trampat de på tåra?" - Ett skällsord på skomakare var: din hörrande bekängel.

När lärpojckarna förr i världen fick så mycket beck på fingrarna, att de inte kunde bli fria från det, brukte skomakarna säga: "Du har inte gått becheden(beken)!" Att gå beken var att krypa över en å på en stång med en beckriva på vardera handen och knäet.

illa brodda

ACC. N:R M. 10329:3.

Talesätt och föreställningar om djur.

Vessla sulle en inte gå illa åt.

När mullsorken sköt upp högar nära huse, blev det dödsfall.

Om göken gal på bar kvist, ska det bli många barn utom äktenskapet det året.

Man ska inte ha vantar på se, när göken har kommet, för då skiter göken i dom.

Det var inte bra att gå ut och höra göken om våren på fastande mage, för då blev en sjuker.

En vers om göken visa^v hur det skulle bli, allt efter väder-
strecket han gol från: Sö-säe, *(säd = god skörd).*

väster-gläe,

norre-nö,

öster-dö.

Om tuppen gal mitt i natta, ser han spöken.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M.10329:4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kryddor till brännvin.

4

Folk torkade malört och la i brännvin. Det var grymt ont, men det användes mot magont. De la också starkpeppar i brännvin och använde det mot skärven. Det är, vad vi kallar blindtarmen nu. - För den goda sakens skull hade de pomeransskal i brännvinet.

Insamling av brännvinsmossa.

När det var bränneri på Moboda, samlade folk brännvinsmossa på Dalamossen och sålde. De fick 17 öre pundet för den torr. Den skulle plockas om nätterna, när det var daggigt, annars var mossan så skör, att den gick i sönder. Min mor plockade ett helt lass på natta. Hele sommarn kunde en hålla på.

Nödbröd.

Till nödbröd hade en förr hasslæknopp, syrefrö, krusekål och bark (jag minns inte vilken). Det var det svåra torkåret 1868. År 1869 kallade folk "det svåra året".

ACC. N:R M. 10329:5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hur man gjorde tjärstickor.

5

I min ungdom tog vi dongastuta och högg till lysved. Det var unga tallar, som växte i mossar och så tätt, att det inte hade blivit något av dem. Om bara en gren var färsk, blev det tjär av hela trät. Sämt tjärträ las i spisen och lyste fruntimren, när de satt och spann om kvällera. Det las opp på hjällen i taket till tork, och sen spingades det och bands ihop med björkevejer. Blossena blev 2-3 alnar långa.

ACC. N:R M. 10329:6.

Tydor av kliande och nysning.

Det kliar i min has;

det kommer antingen en stövlakär eller ett as.

(När en sa det, kliade en se i hasa.)

Det stunnar(främmande), för det kliar i mi näsa.

Om en nyser, kommer det näsevist främmande.

Om Sibylle spådom.

Det fanns en spådom i Sibylle spådom, som har gått i uppfyllelse. Den var så här:

Det ska bli en stöva på var backe

och en hatt på var skratte.

Förr var det just ingen som hade hatt, och nu har alla det. Och stuger finns det, fast det fanns ännu fler för några år sen, innan alla ställena var nerlagda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

ACC. N:R M.10329: 7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Soporna tredjedag jul.

Förr i våra hackade de enris tå gölve på julafton. En fick sen inte sopa förrän tredjedan, men det som en sopade då, ströddes ut på kornåkern.

Tecken på att käringa var herre i huset.

Om tredje tån från stortån på karlen var lite längre än den andra från stortån, var det ett tecken på att käringa var herre i huset.

Några talesätt.

När en hade gjort någe tråkigt och långvarigt, sa en: "Det var lika långt som det svåra året i Möckelta färsta (Möcklehults förstuga)."

När folk mötte en led karl, sa de: "Han ä så le, så en kan stämna blo mä'n."